

Frans Kafka

ÇEVİRİLMƏ

Tərcüməçi:
Mahir N.Qarayev

qanun nəşriyyatı

Franz Kafka

**DIE
VERWANDLUNG**

Qreqor Samsa səhər duranda özünü nəhəng böcəyə çevrilən görür. Həyatı bundan sonra ağlagəlməz məcraya yönəlir. Ustalıqla yaradılan “həşərat metaforası” bizə çoxsaylı mesaj ötürür. Novella cəmiyyətin, o cümlədən ailənin fərdə yüklədiyi məcburi borcun fəsadlarından danışır. Qazanc həyat amalına çevriləndə, sosial basqı artanda insan öz içində azır və dəhşətli bir heçliklə üz-üzə qalır. İnsana dəyər verməmək cəzaların ən böyüyüdür. Əsərdə bütün bu psixoloji əzablar unikal zahiri əksini tapır.

Franz Kafka DIE VERWANDLUNG

Frans Kafka ÇEVİRİLMƏ

Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2024, 104 səh.

Janr: fiction/roman

Ölçü: 120x185 mm

Cild: yumşaq

Çapa imzalandı: 06.03.2024

Nəşir: Şahbaz Xuduoğlu

Tərcüməçi: Mahir N.Qarayev

Redaktor: Nüşabə Hüseynli

Korrektorlar: Şəfiqə Quliyeva,
Tünzalə Xəlilqızı

Texniki redaktor: Lalə Hüseyn

Mətn dizaynı: Rəhilə Şamilqızı

Qapaq dizaynı: Rafael Qasım

Qanun Nəşriyyatı

İstanbul Copyright Awards-ın qalibi

Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76

Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18

Mobil: (+994 55) 212-42-37

e-mail: info@qanun.az

www.qanun.az

www.fb.com/Qanunpublishing

www.instagram.com/Qanunpublishing

© Qanun Nəşriyyatı, 2019; 2022; 2023; 2024

© Franz Kafka, Das Urteil, 1915

ISBN 978-9952-36-349-4

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım

hüquqları Qanun Nəşriyyatına məxsusdur.

Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri “Müəlliflik hüququ və

əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının

Qanununa ziddir.

I

Bir səhər gecənin narahat yuxusundan ayılan Qreqor Zamza elə yatağındaca nəsə əcaib bir həşərata çevrildiyini hiss etdi. Bağa çanağitək qartımış kürəyi üstdə uzanıqlı halda, başını ehmalca dikəldən kimi yarısı sürüşüb yerə düşən yorğanın qırağından qəhvəyi, qabarıq pulçuqlarla örtülmüş qarnını, başqa əzalarından xeyli cılız olan və miskincəsinə qaynaşan saysız-hesabsız xırda ayaqlarını gördü.

“Mənə nolub görəsən?” – o düşündü.

Bu, yuxu deyildi; bir az kiçilmiş kimi nəzərə çarpan həmişəki otağıydı, o da yaxşı tanış olan bu dörd divar arasında sakitcə uzanıb xumarlanırdı. Üstünə növ-növ mahud parçalardan bağlamalar yığılan –

Zamza ticarət agentı işləyirdi; kommivoyajör idi – masanın üzərindən portret asılmışdı. Zamza onu bu yaxınlarda illüstrasiyalı bir jurnaldan kəsib zərli çərçivəyə salmışdı; şəstlə oturmuş xəz şlyapalı, xəz yaxalılı qadın təsviri əlindəki xəz muftanı irəli uzatmış, əlləri də muftanın içində itib-batmışdı.

Sonra nəzərləri pəncərəyə dikildi – yağış damcılarının çöl tərəfdən məhəccərin dəmirlərini necə döyəclədiyi eşidilirdi – havanın belə tutqun olması ovqatını tamam korladı. Fikirləşdi ki, bir az da yatıb, bu həngaməni unutmaq heç pis olmazdı. Amma bu, əsla mümkün olan iş deyildi: o, sağ böyrü üstə yatmağa adət-kardı, indiki halında isə həmin vəziyyətə qayıtması çox müşkül məsələydi. Ha çalıxdı sağ böyrü üstə çevrilsin, bir şey çıxmadı, yenə qayıdıb kürəyinin üstünə düşdü. Bir-birinə dolaşan miskin ayaqcıqlarını görməsin deyə gözlərini yumdu, bir xeyli əlləşib-vuruşdu və yalnız böyründə küt ağrı hiss edəndə fikrindən daşındı. Düşündü ki: “Pərvərdigara, mən özümə nə cəncəl sənət seçmişəm! Həmişə yollarda, həmişə səfərlərdəyəm, çöldə isə iş-gücün baş ağrıları ticarət evindəkindən qat-qat artıq olur, üstəlik də, gərək yolun hər cür əziyyətinə dözəsən, qatarların hərəkət cədvəlini

əzbərləyəsən, vaxtı-vədəsi bilinməyən dadsız yeməklərə qane olasan, cürbəcür təzə adamlarla ayaqüstü, başdansovdu ülfət bağlayıb qeyri-səmimi münasibətlər qurasan. Cəhənnəm olsun hər şey!”

Qarnının yuxarı hissəsində nəsə yüngül gicişmə hiss etdi; başını rahat qaldırmaq üçün kürəyi üstdə çətinliklə də olsa, çarpayının baş tərəfindəki dəmir çubuqlara doğru sürünüb qaşınan yeri tapdı – həmin yer xırda ağ ləkələrlə örtülmüşdü; sısqsa qıçların biriylə o yeri yoxlamaq istəyib tez də onu geri çəkdi, çünki adi bir toxunuş bədəninə vicvicə salırdı.

Sürüşüb əvvəlki vəziyyətinə qayıtdı.

Düşündü ki: “Yuxudan belə bivaxt durmaq həqiqətən adamı gic eləyər, gərək doyunca yatıb yuxunu alasan. Başqa kommivoyajörlər kefləri istəyən kimi yaşayırlar. Mən sifarişlərin üzünü köçürməkçün günortaüstü otele qayıdanda bu cənablar hələ səhər yeməyini yeyirlər. Mən də özümü onlar kimi apar saydım, sahib o dəqiqə məni işdən qovardı. Amma bəlkə də bu, mənim xeyrimə olardı. Valideynlərimin xətrinə səbrimi basıb dözməsəydim, işdən çıxmaq istəyimi çoxdan bəyan edərdi, lap yaxınlaşıb haqqında nələr düşündüyümü sahibkarın

düz gözünün içinə söyləyərdim. Onda baxardım ki, bunu eşidəndə kontorkadan təpəsi üstə necə kəlləmayallaq yerə aşır! Sən bir onun ədasına bax: kontorkanın qırağında oturub xidmətçilərlə elə oradanca danışır – üstdən-aşağı; bu, azmış kimi, gərək ona lap yaxın durasan, nə var-nə var, qulağı ağır eşidir. Amma hələ ümid var, sağlıq olsun, valideynlərimin borcunu ödəməkçün bir az pul toplayan kimi belə də edəcəyəm. Bu məsələ beş-altı ilə başa gəlsə də, eybi yoxdur, onda biryolluq vidalaşırıq. İndisə gərək qalxam, saat beşdə qatarım yola düşür”.

Sandığın üstündə çıqqıldayan zəngli saata nəzər salanda gözlərinə inanmadı: “Pərvərdigara!” – yeddinin yarısıydı, aramla irəli sürünən əqrəblər hətta yeddinin yarısını da keçmişdi, bir azdan yeddiyə on beşcə dəqiqə qalacaqdı. Yəni doğrudanmı, saat zəng çalmayıb?

Amma elə yataqda uzandığı yerdən baxanda da aşkar görünürdü ki, zəng əqrəbi düz yerində – dördün üstündədir; heç şübhəsiz, zəng vurmuşdu. Bəs çalanda evin bütün mebelini titrədən zəngin səsi altında o necə rahat yata bilib? Əlbəttə ki, rahat yatmamışdı, amma görünür, bərk yatmışdı.

Bəs indi nə etməli? Növbəti qatar saat yeddidə çıxırdı – ona çatmaqdan ötrü mütləq tələsmək lazımdı; amma parça nümunələri, tərs kimi, hələ qablaşdırılmamışdı, heç halı da babat deyildi – qalxmağa çətinlik çəkir, başı bədəninə ağırlıq edirdi. Lap növbəti qatara çatsaydı belə, fərqi yoxdur, onsuz da sahibin danlağından yaxa qurtara bilməyəcəkdi – ticarət şikrətinin kuryeri saat beşdə yola düşən qatarın yanında keşik çəkirdi; sahibin əlaltısı olan bu çuğul, yelbeyin məxluq Qreqorun gecikdiyini lap yəqin ki, çoxdan yerinə çatdırmışdı.

Bəs görəsən, özünü naxoşluğa vursa necə? Amma bu, şit çıxardı, həm də inandırıcı görünməzdi, ona görə ki, işlədiyi beş il ərzində Qreqor bir dəfə də olsun xəstələnməmişdi. Heç şübhəsiz ki, belədə sahibi tibb kassasının həkimini dartıb evə gətirər, yalnız onun rəyini əsas götürüb başqa heç bir etirazı hesaba almadan belə tənbel oğula görə ata-ananı qınaya bilərdi. Həmişəki kimi, o həkimin də fikrincə, ümumiyyətlə, yer üzündəki bütün adamlar sapsağlamdılar, sadəcə olaraq, işləməyi xoşlamırlar. Fikirləşdi ki, insaf da dinin yarısıdır, məgər indiki vəziyyətdə həkim onun barəsində haqlı olmazdımı? Uzun sürən yuxudan sonra həqiqətən, qərribə görünən

bu süstlük nəzərə alınmazsa, əslində, Qreqor özünü çox gümrəh hiss edirdi, hətta möhkəmcə acmışdı da.

Yataqdan çıxmağa heç cür ürək eləməyən Qreqor bütün bunları beynində götür-qoy edərkən – bu vaxt zəngli saat yeddiyə on beş dəqiqə qalmışdı vurdu, – yuxarı tərəfdəki qapı ehmalca döyüldü.

– Qreqor! – qulağına səs gəldi (anasının səsiydi), – yeddiyə on beş dəqiqə qalıb. Bəs sən yola çıxacaqdın?

Bu səs necə də şəfqətliydi!

Di gəl ki, anasına hay verərkən Qreqor öz səsinə diksindi: bu səs əvvəlki səsi olsa da, ona nəşə gizli, eyni zamanda qeyri-təbii bir civilti qarışmışdı, ilk anda aydın tələffüz edilən sözlər sonra bu civiltinin içində elə itib-batırdı ki, doğrumu, yanlışımı eşitdiyini heç cür kəşdirə bilməzdin. Qreqor anasına ətraflı cavab verib hər şeyi izah etmək istəyirdi, amma düşdüyü vəziyyəti nəzərə alıb bircə bunu dedi:

– Hə, ana, sağ ol, bu saat dururam.

Görünür, taxta qapı səsinin dəyişdiyini hiss etdirmədi, çünki bu cavabdan sonra anası xatircəmliklə qapıdan aralanıb getdi. Lakin bu qısa mükəlimə ailə üzvlərinin diqqətini başqa məsələyə cəlb etdi: